

वसंतराव नाईक संशोधन व प्रशिक्षण
संस्था (वनाटी) या स्वायत्त संस्थेची
स्थापना करण्याबाबत

महाराष्ट्र शासन
इतर मागास बहूजन कल्याण विभाग
शासन निर्णय क्र. महाज्यो-२०२३/प्र.क्र. ३८/संस्था
मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२
दिनांक- ०८/१०/२०२४

वाचा:- १. व्यवस्थापकीय संचालक, महाज्योती, नागपूर यांचे क्र. महाज्योती/वनाटी/२०२३/१०८९,
दिनांक २०.०६.२०२३ रोजीचा प्रस्ताव.
२. मा. मंत्रिमंडळाचा दिनांक ३०.०९.२०२४ रोजीचा निर्णय.

प्रस्तावना:-

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर संशोधन व प्रशिक्षण संस्था (बार्टी), पुणे या संस्थेमार्फत अनुसूचित जातींसाठी अनेक उपक्रम मोठ्या प्रमाणात राबविण्यात आले आहेत. त्यामुळे अनुसूचित जातीच्या युवक युवतींचा अनेक माध्यमातून विकास घडविणेच्या कामात मोठा हातभार लाभला आहे. या संस्थेच्या धर्तीवर सारथी व महाज्योती संस्थेची स्थापना करण्यात आली आहे.

मा. मुख्यमंत्री महोदयांच्या अध्यक्षतेखाली दि. ०७.०२.२०२३ रोजी गोर बंजारा जामातीचे प्रमुख प्रश्न या विषयाच्या अनुषंगाने बैठक घेण्यात आली होती. सदर बैठकीमध्ये मा. मुख्यमंत्री महोदयांनी बार्टीच्या धर्तीवर मुंबई येथे “वसंतराव नाईक संशोधन व प्रशिक्षण केंद्र (वनाटी)” ही संस्था सुरु करण्याचा प्रस्ताव तात्काळ मा. मंत्रिमंडळासमोर सादर करण्याबाबतचे निर्देश देण्यात आले आहेत. त्यानुसार दिनांक ३०.०९.२०२४ रोजी मा. मंत्रिमंडळाने “वनाटी” संस्था स्थापन करण्यास मान्यता दिली आहे.

संपूर्ण भारतात गोर बंजारा हा समाजगण सर्वत्र विखुरलेला असून भारताच्या अगदी कानाकोपऱ्यांपर्यंत त्यांच्या स्वतंत्र वसाहती आहेत. घटनात्मक अनुसूचित गोर बंजारा समाजाला महाराष्ट्र राज्यात स्वातंत्र्योत्तर कालावधीत स्थान प्राप्त न झाल्याने समाज मुख्य प्रवाहापासून दूर गेला असल्याचे दिसून येत आहे. सदर गोर बंजारा समाज मागासलेपणाच्या गर्तेत रूतलेला आहे. तसेच, विमुक्त जाती-अ, भटक्या जमाती-ब, भटक्या जमाती-क व भटक्या जमाती-ड यांचे सामाजिक प्रश्न हे अतिशय गुंतागुंतीचे आहेत. त्यामुळे, प्रामुख्याने गोर बंजारा जमातीसह या घटकांच्या सामाजिक, शैक्षणिक व आर्थिक विकासाच्या अनुषंगाने संशोधन व अभ्यास करणे तसेच त्यांच्या सामाजिक, शैक्षणिक व आर्थिक विकासासाठी विद्यार्थी, युवक युवती इ. साठी विविध उपक्रम राबविणे व इतर माध्यमातून त्यांच्यासाठी विविध कार्यक्रम राबविणेसाठी “वसंतराव नाईक संशोधन व प्रशिक्षण संस्था (वनाटी)” या स्वायत्त संस्थेची स्थापना करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन आहे.

शासन निर्णय:-

१) गोर बंजारा या मागासलेल्या जमातीच्या सामाजिक, आर्थिक व शैक्षणिक विकासासाठी प्रयत्न करणे आवश्यक असल्याने प्रामुख्याने या जमातीचे संशोधन व अभ्यास करण्यासाठी तसेच, त्यांच्या सामाजिक, आर्थिक व शैक्षणिक विकासाकडे प्रकर्षाने लक्ष देण्यासाठी व या घटकांतील विद्यार्थी, युवक-युवती व इतर उमेदवारांसाठी विविध कार्यक्रम/ उपक्रम राबविण्यासाठी कंपनी कायदा, २०१३ अंतर्गत नियम ८ अन्वये,

“वसंतराव नाईक संशोधन व प्रशिक्षण संस्था (वनार्टी)” ही स्वायत्त संस्था मुंबई येथे स्थापन करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे. या संस्थेमध्ये गोर बंजारा जमातीसह काही प्रमाणात विमुक्त जाती, भटक्या जमाती-ब, भटक्या जमाती-क व भटक्या जमाती-ड यांनादेखील स्थान राहिल.

२) सदर संस्थेची ध्येय व उद्दिष्टे थोडक्यात खालीलप्रमाणे राहतील:-

१. प्रामुख्याने गोर बंजारा जमातीसह काही प्रमाणात विमुक्त जाती-अ, भटक्या जमाती-ब, भटक्या जमाती-क व भटक्या जमाती-ड या प्रवर्गातील इतर वंचित आणि उपेक्षित वर्गातील सदस्य/कुटुंबांच्या सामाजिक, शैक्षणिक आणि आर्थिक विकासाशी संबंधित समस्यांचा अभ्यास करणे आणि समजून घेणे, सदर घटकांसाठी सरकारला विविध उपाययोजना सुचवणे.
२. वनार्टी संस्थेकरिता नियम, नियम आणि उपविधी बनवणे आणि वेळोवेळी ते आवश्यक त्या सुधारणा करणे किंवा रद्द करणे.
३. लक्ष्य गटांच्या विकासासाठी कार्य करत राष्ट्रीय स्तरावरील मॉडेल संस्था म्हणून विकसित करणे, आणि कार्य करणे.
४. UPSC, MPSC, बँकिंग, पोलीस भरती, रेल्वे, संरक्षण, न्यायव्यवस्था, UGC-NET आणि SET तसेच CAT, NEET, वैद्यकीय, अभियांत्रिकी यासह विविध स्पर्धात्मक परीक्षांसाठी, विविध टप्प्यांवर विविध प्रशिक्षण देणे.
५. विविध लष्करी, पॅरा-मिलिटरी सर्व्हिसेस इत्यादींच्या स्पर्धात्मक परीक्षांसाठी वेळोवेळी विशेष प्रशिक्षण आयोजित करणे.
६. विशेष क्षेत्रातील विशेष अभ्यासक्रमांसाठी लक्ष्य गटाच्या उमेदवारांना प्रशिक्षण आयोजित करणे.
७. लक्ष्य गटातील उमेदवारांना सरकारी/ निमशासकीय संस्थांकडून विविध कौशल्य विकास प्रशिक्षणांसाठी प्रशिक्षण आयोजित करणे. तसेच त्याकरीता निवड करण्यात आलेल्या एजन्सीद्वारे C-DAC, IGTR, IDEMI, CIPET इ. आणि इतर व्यावसायिक प्रशिक्षण सेवा वर्ग आयोजित करणे
८. विविध उद्योग आणि संस्थांद्वारे घेण्यात येणाऱ्या विविध कौशल्य विकास प्रशिक्षणांसाठी लक्ष्य गटातील उमेदवारांना प्रशिक्षण आयोजित करणे.
९. स्पर्धात्मक परीक्षांच्या वेगवेगळ्या टप्प्यांवर चाचणी मालिका, व्यक्तिमत्त्व चाचणी, मुलाखती, शारीरिक चाचण्या, वैद्यकीय चाचण्या इत्यादींसाठी लक्ष्य गटातील उमेदवारांना आर्थिक मदत करणे.
१०. विविध उपक्रम, प्रकल्प, कार्यक्रम, योजना इत्यादि स्वतःहून किंवा सरकारी एजन्सी, निमशासकीय संस्था, खाजगी संस्था इत्यादींच्या सहकार्याने त्याच्या उद्दिष्टांसाठी अनुकूल असलेल्या उद्देशांसाठी कार्यक्रम हाती घेणे.
११. एस.एस.सी., एच.एस.सी. आणि पदवीधर आणि उच्च स्तरावरील विद्यार्थ्यांसाठी कौशल्य अभियोग्यता इ. वाढीसाठी प्रयत्न करणे.
१२. लक्ष्य गटांच्या विविध समुदायांच्या सामाजिक, शैक्षणिक आणि आर्थिक विकासावरील संशोधना संबंधी माहितीचे संकलन आणि प्रसार करण्यासाठी सर्वोच्च संस्था म्हणून काम करणे.

३) वनार्टी संस्थेकरीता खालीलप्रमाणे पदनिर्मिती करण्यास तत्वतः मान्यता देण्यात येत आहे.

अ. क्र.	पदनाम	प्रस्तावित नियमित पदे	वेतनश्रेणी
१.	व्यवस्थापकीय संचालक	१	S-२५—७८८००-२०९२००
२.	निबंधक	१	S-१५-४१८००-१३२३००
३.	मुख्य लेखा व वित्त अधिकारी	१	S-१६-४४९००-१४२४००
	एकूण	३	

वनार्टी संस्थेच्या कार्यालयाच्या कामकाजाकरिता उपरोक्त नियमित पदे वगळता इतर पदे तात्पुरत्या स्वरूपात सामान्य प्रशासन विभागाच्या दिनांक १७.१२.२०१६ मध्ये विहित तरतुदीनुसार सेवानिवृत्त अधिकारी/कर्मचारी यांच्या सेवा करार पध्दतीने घेऊन, बाह्ययंत्रणेद्वारे तसेच अतिरिक्त पदभार देऊन कर्मचाऱ्यांच्या सेवा उपलब्ध करून घेण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

- ४) सुरुवातीस वनार्टी संस्थेकरीता रु. ५०.०० कोटी निधी तरतूद करण्याबाबत मान्यता देण्यात येत आहे.
- ५) सदरहू संस्था कार्यान्वित करण्याच्या अनुषंगाने वेळोवेळी आवश्यक ते निर्णय घेण्याचे अधिकार मा.मंत्री (इतर मागास बहूजन कल्याण) यांना प्रदान करण्यात येत आहेत.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध असून त्याचा संगणक सांकेतांक २०२४१००८१२१८५१३६३४ हा आहे. हा शासन निर्णय डिजीटल स्वाक्षरीने सांक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(दिनेश चव्हाण)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा. राज्यपाल यांचे सचिव, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई.
२. मा. मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
३. सर्व मा. मंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
४. मा. मंत्री यांचे खाजगी सचिव (इतर मागास बहूजन कल्याण), मंत्रालय, मुंबई.
५. मा. विरोधी पक्षनेता, विधानसभा/ विधान परिषद, विधानमंडळ, मुंबई/ नागपूर .
६. सर्व सन्माननिय विधानसभा/ विधान परिषद सदस्य.
७. अतिरिक्त मुख्य सचिव /प्रधान सचिव/सचिव, सर्व प्रशासकीय विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
८. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता) (लेखा परीक्षा (महाराष्ट्र १/२, मुंबई/नागपूर.)
९. जिल्हाधिकारी, सर्व जिल्हे.
१०. संचालक, इतर मागास बहूजन कल्याण संचालनालय, पुणे.
११. व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र संशोधन, उन्नती व प्रशिक्षण प्रबोधिनी (अमृत) , पुणे

१२. व्यवस्थापकीय संचालक, छत्रपती शाहू महाराज संशोधन, प्रशिक्षण व मानव विकास संस्था (सारथी), पुणे
१३. व्यवस्थापकीय संचालक, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर संशोधन व प्रशिक्षण संस्था (बार्टी), पुणे
१४. व्यवस्थापकीय संचालक, महाज्योती, नागपूर
१५. सर्व प्रादेशिक उपसंचालक, इतर मागास बहूजन कल्याण विभाग.
१६. सर्व सहायक आयुक्त, समाजकल्याण विभाग.
१७. सह सचिव/ उपसचिव/ अवर सचिव/ कक्ष अधिकारी, इतर मागास बहूजन कल्याण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१८. निवड नस्ती (का. संस्था)